

ข้อเสนอเชิงนโยบายการประชุมระดับชาติสภาองค์กรชุมชนฯ ปี 2563 แก้ปัญหาน้ำ-ที่ดินการรถไฟ-ขยะสารพิษ-เมืองอุตสาหกรรมจะนะ

การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลทุกปีจะมีการรวบรวมข้อเสนอจากที่ประชุมสภาฯ ในระดับจังหวัดมานำเสนอในที่ประชุมระดับชาติ เพื่อรวบรวม สังเคราะห์ พัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย และนำไปจัดทำเป็นความเห็นและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ องค์ปรกครองท้องถิ่น และสรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประทับ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ โดยในปี 2563 มีข้อเสนอต่างๆ เช่น

ข้อเสนอแนะ : เรื่องน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

- ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำด้วยตนเอง อาทิ การจัดระบบน้ำประจําครอบครัว (สระครอบครัว) การทํานาหารน้ำใต้ดิน
- เกษตรต้องปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ลดการใช้น้ำในพืชเกษตรที่ได้ผลผลิตเท่าเดิม ปลูกป่าเพื่อเป็นพื้นที่ในการซับน้ำ
- กรมชลประทาน และ สทนช. จัดสรรน้ำให้กับภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นธรรมและเพียงพอ ก่อนผันน้ำไปยังพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)
- เพิ่มประสิทธิภาพการชลประทานในภาคเกษตรกรรม ลดการสูญเสียจากแหล่งน้ำถึงแปลงเกษตร
- บริหารจัดการด้านอุปสงค์ในภาคอุตสาหกรรม เช่น การส่งเสริมการใช้น้ำในลักษณะไม่มีการระบายน้ำเสีย หรือมีการนำน้ำเสียกลับมาใช้ใหม่ 100 % (Zero Discharge) ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ : เรื่องการพัฒนาที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย

- หยุดการไล่รื้อ และการดำเนินคดีความกับชุมชนในที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ควรเปิดเผยข้อมูล ข้อเท็จจริงขอโครงการพัฒนาในที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และควรมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง
- จัดตั้งกองทุนกลางสำหรับดูแลที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิต โดยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบรวมไว้โมเดลค่าของโครงการอย่างเป็นธรรม สอดคล้องสภาพความเป็นจริงทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการ **‘โครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต’** เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 และอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ 18,000 ล้านบาท เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563 บนพื้นที่ 16,700 ไร่ ใน 3 ตำบลของอำเภอจะนะ จ.สงขลา โดยมีเป้าหมายให้ศูนย์อํานวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการนี้

โครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในวงกว้าง ผลกระทบของสภาพอากาศจากมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยออกมา ปัญหาน้ำเสียที่จะลงสู่ทะเล จะทำลายระบบนิเวศน์โดยรวมของทะเล จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นแหล่งสัตว์น้ำทางทะเลที่สำคัญของประเทศ ฯลฯ

แต่ที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ทำการศึกษามลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและชุมชน และไม่ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นก่อนอนุมัติโครงการแต่อย่างใด ฯลฯ

ข้อเสนอต่อรัฐบาล 1. ขอให้รัฐบาลบทวนโครงการนี้ โดยยกเลิกมติ ครม.วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 และมติวันที่ 21 มกราคม 2563 ทั้งนี้ปัจจุบันจังหวัดสงขลามีนิคมอุตสาหกรรมอยู่แล้ว 2 แห่ง คือ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลจ.) และเขตเศรษฐกิจพิเศษสะเดา ซึ่งรัฐบาลควรจะสร้างมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งให้เต็มพื้นที่เสียก่อน

2.หากรัฐบาลจะพัฒนาพิเศษภาคจะนะต่อไป ต้องมีการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) และการศึกษา EHIA ตามมาตรา 58 เพื่อเป็นข้อมูลนำมากำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่อาจเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเพียงด้านเดียว ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ : เรื่องสิ่งแวดล้อม ชยะสารเคมี สารพิษ

1. การกำจัดขยะสารเคมี สารพิษ ที่ต้นทาง อาทิ อุตสาหกรรมใดที่ก่อให้เกิดขยะสารพิษ ควรมีการจัดการและรับผิดชอบในการกำจัดขยะที่มาจากโรงงานของตน ไม่ควรนำออกจากเขตอุตสาหกรรมโดยเด็ดขาด

2.หากต้องการกำจัดนอกเขตพื้นที่อุตสาหกรรมควรมีกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน

3. แก้ไขกฎหมายที่เอื้อต่อนายทุนในการประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

4. ควรตรวจสอบโรงงานเดิมที่เกิดขึ้นแล้วได้โดยง่าย เข้าถึงข้อมูลในการตรวจสอบขบวนการโดยประชาชน

5. ควรมีกฎหมายฟื้นฟูกิจการขยะพิษที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดค่าใช้จ่ายจากผู้ประกอบการ

6. ห้ามนำเข้าขยะทุปเกรดจากต่างประเทศโดยตรง

ข้อเสนอแนะ : โครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการ

‘โครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต’ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2562 และอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ 18,000 ล้านบาท เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563 บนพื้นที่ 16,700 ไร่ ใน 3 ตำบลของอำเภอจะนะ จ.สงขลา โดยมีเป้าหมายให้ศูนย์อํานวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบโครงการนี้

โครงการจะนะเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในวงกว้าง ผลกระทบของสภาพอากาศจากมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมจะปล่อยออกมา ปัญหาน้ำเสียที่จะลงสู่ทะเล จะทำลายระบบนิเวศน์โดยรวมของทะเล จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นแหล่งสัตว์น้ำทางทะเลที่สำคัญของประเทศ ฯลฯ

แต่ที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ทำการศึกษามลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและชุมชน และไม่ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นก่อนอนุมัติโครงการแต่อย่างใด ฯลฯ

ข้อเสนอต่อรัฐบาล 1. ขอให้รัฐบาลบทวนโครงการนี้ โดยยกเลิกมติ ครม.วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 และมติวันที่ 21 มกราคม 2563 ทั้งนี้ปัจจุบันจังหวัดสงขลามีนิคมอุตสาหกรรมอยู่แล้ว 2 แห่ง คือ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลจ.) และเขตเศรษฐกิจพิเศษสะเดา ซึ่งรัฐบาลควรจะสร้างมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่งให้เต็มพื้นที่เสียก่อน

2.หากรัฐบาลจะพัฒนาพิเศษภาคจะนะต่อไป ต้องมีการศึกษาผลกระทบเชิงยุทธศาสตร์ (SEA) และการศึกษา EHIA ตามมาตรา 58 เพื่อเป็นข้อมูลนำมากำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่อาจเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเพียงด้านเดียว ฯลฯ

ข้อเสนอจากเวทีสาธารณะในการจัดการอ่าวบ้านดอน จ.สุราษฎร์ธานี

อ่าวบ้านดอน มีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอของ จ.สุราษฎร์ธานี คือ ไขยา ท่าฉาง พุนพิน เมืองกาญจนดิษฐ์ และดอนสัก มีพื้นที่ชายฝั่งใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 300,000 ไร่ มีมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 10,000 ล้านบาทต่อปี ถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ ห่อเลี้ยงชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านมาเนิ่นนาน

ตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ได้ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่อ่าวบ้านดอน โดยอนุญาตพื้นที่ที่เพาะเลี้ยง

ประมาณ 40,000 ไร่ ต่อมาจึงมีการขยายตัวการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจนเกินขีดจำกัด ไม่สามารถบริหารจัดการควบคุมได้ จนนำไปสู่การบุกรุกพื้นที่สาธารณะทางทะเลกว่า 200,000 ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ทางทะเล และสร้างความขัดแย้งในพื้นที่ เกิดผลกระทบต่อการทำประมงชายฝั่ง ประมงพื้นบ้าน

เนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกิน

ก่อนหน้านี้เครือข่ายภาคประชาสังคม เครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่สถานการณ์ไม่ดีขึ้น เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้เลี้ยงหอยนอกพื้นที่อนุญาต เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงหอยชับริออนเรือประมงพื้นบ้านที่ไปเกยหอย การลักลอบเผาฆ่าเ้าคอกหอย ใช้ปืนยิงกลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

ข้อเสนอเชิงนโยบาย 1.ให้มีนโยบายการมีส่วนร่วมเพื่อบูรณาการในการจัดการอ่าวบ้านดอนที่นำไปสู่เป้าหมายความยั่งยืน สมดุล เสมอภาค และเป็นธรรม ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในระยะยาว โดยการทำให้ทะเลคือพื้นที่สาธารณะตามที่กฎหมายกำหนด มีการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่โดยรวมในระยะยาว ทั้งด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2.เสนอให้รัฐบาลตั้งคณะทำงานที่มีความเป็นกลางและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพื่อจัดระบบการจัดการร่วมในอ่าวบ้านดอน โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อรัฐบาลในทุกด้าน เช่น แนวทางการการยุติปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหในระยะยาว การปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรค แผนพัฒนา และการบริหารจัดการพื้นที่ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ : เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

1. ขอให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีผู้แทนภาคประชาชนและชุมชน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ร่วมเป็นกรรมการ เพื่อร่วมดำเนินการกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งเสนอแนะให้ความคิดเห็น ติดตามประเมินผล หรือจัดให้มีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

2. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) สนับสนุนการจัดและขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ฯลฯ

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนต่อหน่วยงานรัฐ องค์ปรปกครองท้องถิ่น และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ เป็นกรดำเนินการตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 ที่ระบุเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.ฉบับนี้เอาไว้ตอนหนึ่งว่า...

“ด้วยชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรม แตกต่างและหลากหลายตามภูมิวิถีนิเวศน์ แต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ประสบปัญหาความยากจน เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลาย... จึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

สภาองค์กรชุมชน MoU ร่วมกับหน่วยงานภาคีสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนจับมือ ป.ป.ส. นำร่อง ‘พิชกระท่อม’ ใช้ประโยชน์ทางการแพทย์-สร้างเศรษฐกิจชุมชน

การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลขึ้นมา

ทั่วประเทศกว่า 7,825 แห่ง นอกจากจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์แล้ว หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งยังเห็นพลังของสภาองค์กรชุมชนฯ ที่ขับเคลื่อนเต็มแผ่นดิน จึงใช้วาระการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลประจำปี 2563 ในวันที่ 10 กันยายนนี้ ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding - MoU) กับสภาองค์กรชุมชน รวม 10 หน่วยงาน

ประกอบด้วย 1.สำนักงานบริหารนโยบายของรัฐมนตรื (สนร.) 2.สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) 3.สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) 4.สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) 5.สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 6.กองทัณฑ์เศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ 7.สำนักประสานสนับสนุนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพรองรับสังคมสูงวัย (สสส.) 8.ศูนย์ศาสตร์พัฒนาศิลป์ (RECOFTC) 9.มูลนิธิการพัฒนาที่ยั่งยืน ภาคเหนือ และ 10.สมาคมศตรกรแห่งชาติ

สภาองค์กรชุมชนจับมือ ป.ป.ส.ขับเคลื่อนพิชกระท่อมในพื้นที่นำร่อง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และกระทรวงสาธารณสุข มีความพยายามที่จะ **‘ปลดล็อกพิชกระท่อม’** ออกจากพืชยาเสพติด เพื่อนำมาเป็นพืชสมุนไพร ใช้ทางการแพทย์ การพาณิชย์ อุตสาหกรรม และเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันต่างประเทศ เช่นเดียวกับปัญหาที่มีการปลดล็อกไปก่อนหน้านี้แล้ว

โดยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีมติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2563 เห็นชอบในหลักการให้ปลดกระท่อมออกจากพืชยาเสพติด โดยมีการจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ...) พ.ศ..... (การยกเลิกพืชกระท่อมจากยาเสพติดให้โทษ) เพื่อให้ผ่านเป็นกฎหมายออกมาใช้

ดังนั้น ป.ป.ส.จึงบันทึกความร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน ในการขับเคลื่อนนโยบายพิชกระท่อม การบริหารจัดการ พิชกระท่อมอย่างเป็นระบบ การศึกษาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสร้างรายได้แก่ประชาชน รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหการนำไปใช้ในทางที่ผิด มิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน สังคม และความมั่นคงของชาติ

โดยมีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนร่วมกัน 2.เพื่อสร้างการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน เช่น การป้องกัน การเฝ้าระวัง และการปราบัว 3.สนับสนุนงานวิชาการ และการวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนทุกมิติ เช่น การเก็บข้อมูลสารพันธุกรรม

ใช้พื้นที่ 130 หมู่บ้านนำร่องพิชกระท่อม

การลงนาม MoU ครั้งนี้ สภาองค์กรชุมชนตำบลมีหน้าที่ ดังนี้ 1.สร้างความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ทำระบบฐานข้อมูล ค้นหาสายพันธุ์พิชกระท่อมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น 2.ใช้สมัชชาตำบลสร้างข้อตกลงร่วมกันในการนำไปสู่ระบบมาตรฐานปลดอยาเสพติด 3.ร่วมเฝ้าระวัง ขึ้นทะเบียน หรือจดแจ้งกลุ่ม พร้อมจัดทำทะเบียนตามแนวทางการจัดระเบียบ

ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน-เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ ร่วมประชุมกับนายนิยม เต็มศรีสุข เลขาธิการ ป.ป.ส. (ที่ 4 จากซ้าย) เมื่อเร็ว ๆ นี้ เรื่องการใช้ประโยชน์จากพิชกระท่อม

พิชกระท่อม เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชุมชน **สำนักงาน ป.ป.ส. มีหน้าที่** ดังนี้ 1.เป็นศูนย์กลางการประสานหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ในลักษณะบูรณาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ตำบล 2.สนับสนุนการพัฒนาแกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อสร้างความเข้าใจ วางแผนการขับเคลื่อน การเชื่อมโยง ประสานงานความร่วมมือทุกภาคส่วน ฯลฯ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ มีหน้าที่ ดังนี้ 1.สนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อสร้างความร่วมมือ ความเข้มแข็งของชุมชน 2.สนับสนุนข้อตกลงร่วมกันในการสร้างธรรมนูญตำบลปลอดยาเสพติด ฯลฯ ตามแผนงานหลังการลงนามบันทึกความร่วมมือดังกล่าว รวมทั้งการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายแล้ว จะมีการขยายพื้นที่นำร่องการขึ้นทะเบียนตามแนวทางการจัดระเบียบพิชกระท่อมในพื้นที่ 130 หมู่บ้าน รวม 10 จังหวัด เช่น นครบุรี ปทุมธานี ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นนทบุรี ฯลฯ

ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 มาตรา 26/5 (4) กำหนดว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์การเกษตร ซึ่งดำเนินการภายใต้ความร่วมมือและกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ศึกษารวิจัยหรือจัดการเรียนการสอนทางการแพทย์ เกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ สามารถร่วมผลิตและพัฒนาสูตรตำรับยาแผนโบราณหรือยาสมุนไพรได้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์

บ้านน้ำพุ จ.สุราษฎร์ธานี ต้นแบบ ‘น้ำพุโมเดล’

สงคราม บัวทอง กำนันตำบลน้ำพุ และประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำพุ อบ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี เล่าว่า เมื่อทางรัฐบาลมีนโยบายที่จะปลดล็อกพิชกระท่อมออกจากยาเสพติด ยืนจึงได้เสนอให้ใช้พื้นที่ตำบลบ้านน้ำพุเป็นที่ศึกษา ยกทั้งชาวบ้านที่มีความพร้อมอยากจะให้มีการศึกษารวิจัยอย่างจริงจังว่ากระท่อมเป็นยาเสพติด หรือเป็นสมุนไพรที่มีประโยชน์กันแน่ ?

“ผมเห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลปลูกกระท่อม ใช้กระท่อมในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว และใช้กันมานานแต่สมัยบรรพบุรุษ แต่ก็ไม่มีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นจากการใช้กระท่อม ทั้งเรื่องอาชญากรรม การลักขโมย การทะเลาะวิวาท

หรือวัยรุ่นมั่วสุมเสพน้ำกระท่อมก็ไม่มี เป็นอยากให้ตำบลน้ำพุเป็นต้นแบบในการจัดการเรื่องกระท่อม” กำนันสงครามเล่า ความเป็นมาของการศึกษาวิจัยกระท่อมที่บ้านน้ำพุ เริ่มตั้งแต่ช่วงปลายปี 2559 มีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ศึกษาด้านผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศึกษาผลกระทบด้านสังคมและชุมชน

การศึกษาวิจัยเรื่องกระท่อมที่ตำบลน้ำพุนี้ มีใจพ่ร่วมกันว่า “หากมีการผ่อนปรนให้เดี่ยวกระท่อมในวิธีดั้งเดิมได้ จำนวนใบที่เคียวต่อดนต่อวัน ก็ใบจึงจะเหมาะสม และจำนวนต้นกระท่อมที่ต้นจึงจะเหมาะสมต่อครัวเรือน รวมทั้งการควบคุมโดยชุมชนมีส่วนร่วม จะมีแนวทางหรือกระบวนการใดที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาครัฐ หากมีการปลดล็อกกระท่อม”

ในปี 2560 จึงเริ่มจัดเวทีประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน โดยมีข้อตกลงร่วมกันของชาวบ้านว่า ให้ชาวบ้านปลูกหรือมีกระท่อมได้ ครัวเรือนหนึ่งไม่เกิน 3 ต้น หากเกินให้ตัดทิ้ง แต่ได้มีไม่ถึง 3 ต้น ไม่ให้ปลูกเพิ่ม หลังจากนี้จึงขยายผลไปยังตำบล โดยมีวิธีการสำรวจและศึกษา 1.ใช้อากาศยานไร้คนขับจับพิกัด GPS ครั้วเรือนที่ปลูกกระท่อม 2.ใช้แบบสอบถามครัวเรือน 3.สำรวจต้นกระท่อม วัดเส้นรอบวง วัดความสูงของต้น ใช้อากาศยานฯ จับพิกัด GPS ต้นกระท่อม 4.ติดตั้ง Mobile App / QR- code ที่ต้นกระท่อม เก็บข้อมูล และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกกระท่อมฯฯ

ติด QR- code ที่ต้นกระท่อม

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ตำบลน้ำพุมี 6 หมู่บ้าน จำนวน 1,920 ครัวเรือน มีครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนปลูกกระท่อม 655 ครัวเรือน (ร้อยละ 34.11) ต้นกระท่อมที่สำรวจพบ 1,912 ต้น ต้นกระท่อมติด QR-code จำนวน 1,578 ต้น (ร้อยละ 82.53) ต้นกระท่อม (เกินครัวเรือนละ 3 ต้น) ที่ตัดทำลาย 334 ต้น (ร้อยละ 17.47)

ใช้ ‘ธรรมนูญตำบล’ ควบคุมกระท่อม สร้างเศรษฐกิจชุมชน

กำนันสงคราม อธิบายว่า ธรรมนูญตำบล คือข้อตกลงร่วมกันของชาวบ้านในตำบลน้ำพุ เพื่อสร้างกฎ กติกาขึ้นมาควบคุมการใช้กระท่อม

โดยมีการสอบถามความคิดเห็นหรือทำประชาคมจากชาวบ้านในตำบล แล้วนำมาร่างเป็นธรรมนูญตำบล เรียกว่า ‘ธรรมนูญตำบล เพื่อการควบคุมพิชกระท่อมและสร้างชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด พิชกระท่อม พื้นที่ตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี’

มีสาระสำคัญ เช่น มีคณะกรรมการระดับหมู่บ้านและตำบลควบคุมการใช้ธรรมนูญตำบล มีข้อห้าม เช่น 1.ห้ามครัวเรือนที่ไม่ปลูกกระท่อมปลูกใหม่โดยเด็ดขาด 2.ห้ามบุคคลในครัวเรือซื้อขาย พิชกระท่อม 3.ห้ามนำพิชกระท่อมออกจากตำบล 4.ห้ามเด็กเยาวชนนั่งมั่วสุมและมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเสพพิชกระท่อม 5.ห้ามมีการผลิต ปรุงนํ้ากระท่อม ฯลฯ

การปฏิบัติของผู้เสพพิชกระท่อม 1.ต้องลงทะเบียนประจำตัวกับผู้ใหญ่บ้าน 2.ต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีวาระเกี่ยวกับพิชกระท่อม 3.ต้องตรวจสุขภาพประจำไปตามแผนของ รพ.สต. 4.ผู้ที่มีใบรับรองจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านให้พบแพทย์กระท่อมในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรทำซ้ำได้ไม่เกิน 30 ใบ 5.ผู้ใดหรือครอบครัวใดฝ่าฝืนให้คณะกรรมการฯ ตัดทำลายพืชกระท่อมทั้งหมดโดยไม่มีข้อยกเว้น

ศุภวัฒน์ กล่อมวิเศษ ชาวบ้านตำบลน้ำพุ ในฐานะผู้ใช้พิชกระท่อมและศึกษาเรื่องกระท่อมมายาวนาน กล่าวว่า จากการศึกษาเบื้องต้นของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เช่น คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า มีการใช้พืชกระท่อมบำบัดรักษาโรคต่างๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และใช้ทดแทนมอร์ฟีนแก้ปวด ซึ่งหากผลการศึกษายืนยันว่าพิชกระท่อมมีสรรพคุณในการรักษาโรคต่างๆ ดังกล่าว จะสามารถนำพิชกระท่อมมาใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าได้สูง เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของชาวบ้าน ทดแทนยางพาราและปาล์มน้ำมันที่ราคาตกลงทุกปี

“หากมีการปลดล็อกพิชกระท่อมแล้ว ผมอยากให้ชาวบ้านได้ประโยชน์ โดยการปลูกกระท่อมเพื่อส่งใบจำหน่ายให้แก่องค์การเภสัชกรรม หรือมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปผลิตเป็นยารักษาโรค รวมทั้งทดแทนการนำเข้ามอร์ฟีน เพราะประเทศไทยนำเข้ามอร์ฟีนทางการแพทย์ปีละประมาณ 9,000 ล้านบาท โดยจะเสนอให้ชาวบ้านตำบลน้ำพุ 1 ครัวเรือน ปลูกกระท่อมได้ครัวเรือนละ 100 ต้น ในพื้นที่ 1 ไร่ โดยปลูกแบบควบคุมในตาข่ายหรือกระโจม” ศุภวัฒน์บอกถึงข้อเสนอ

กำนันสงคราม กล่าวเสริมว่า ถ้าปลูกกระท่อม 1 ไร่ ชาวบ้านจะมีรายได้มากกว่าปลูกยางพาราอย่างน้อย 10 เท่า เพราะขณะนี้ยางพาราราคาไม่เกินกิโลฯ ละ 40 บาท ส่วนกระท่อม 1 กิโลฯ จะมีใบประมาณ 700 ใบ ราคาประมาณกิโลฯ ละ 1,000 บาท ถ้าปลูกกระท่อม 1 ต้น จะมีรายได้ประมาณเดือนละ 3,000 บาท/ต้น

“กระท่อมเป็นพืชท้องถิ่นที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์มาตั้งแต่รุ่นปู่ทวดจนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิจัยด้านสุขภาพและอวัยวะต่างๆ พบว่ามีผลกระทบน้อย จุฬาลงกรณ์ฯ ก็วิจัยด้านสังคมที่ตำบลน้ำพุแล้ว พบว่ากระท่อมไม่ได้ทำลายสังคม แต่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ไม่เหมือนกับสุราที่ทำให้ทะเลาะกัน แต่ก็ต้องมีการควบคุมการใช้ เช่น ไม่ให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีใช้ ไม่ให้ผสมแบบ 4 คูณ 100 และหาปลดล็อกพิชกระท่อมแล้ว ผมก็อยากให้พิชกระท่อมเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ปลูกเพื่อขายรักษาโรคต่างๆ โดยให้ตำบลน้ำพุเป็นต้นแบบ และขยายไปในพื้นที่ที่มีความพร้อม”
กำนันสงครามกล่าวทิ้งท้าย